

AYOL VA ZAMONAVIY JAMIYAT, DOLZARB MUAMMOLARI

ADPI Ona tili va o'zbek tili yo'nalishi
105-guruh talabasi: **Sheraliyeva Marjonaxon**

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy jamiyatda ayollarning o'rni, ularning ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy hayotdagi ishtiroki hamda duch kelayotgan dolzarb muammolari tahlil qilinadi. Shuningdek, gender tengligi, ayollarning huquqlari va imkoniyatlarini kengaytirish masalalari yoritiladi. Jamiyat rivojida ayol omilining ahamiyati va mavjud muammolarni bartaraf etish yo'llari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Ayol, zamonaviy jamiyat, gender tenglik, huquq, ijtimoiy muammolar, iqtisodiy faollik, siyosiy ishtirok.

Аннотация: В данной статье анализируется роль женщин в современном обществе, их участие в социальной, экономической и политической жизни, а также актуальные проблемы, с которыми они сталкиваются. Рассматриваются вопросы гендерного равенства, расширения прав и возможностей женщин. Подчеркивается значение женщин в развитии общества и пути решения существующих проблем.

Ключевые слова: женщина, современное общество, гендерное равенство, права, социальные проблемы, экономическая активность, политическое участие

Abstract: This article analyzes the role of women in modern society, their participation in social, economic, and political life, as well as the current challenges they face. It also discusses issues of gender equality and the expansion of women's rights and opportunities. The importance of women in societal development and ways to address existing problems are highlighted.

Keywords: Woman, modern society, gender equality, rights, social issues, economic activity, political participation.

Zamonaviy jamiyatda ayolning o'rni va mavqei tobora muhim ahamiyat kasb etib bormoqda. Bugungi kunda ayollar nafaqat oilada, balki ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va madaniy hayotning barcha sohalarida faol ishtirok etib kelmoqdalar. Jamiyat taraqqiyoti va barqaror rivojlanishida ayollarning roli beqiyos bo'lib, ularning huquq va imkoniyatlarini kengaytirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda dunyo miqyosida gender tenglikni ta'minlash, ayollarning ta'lim olish imkoniyatlarini oshirish, ularni ish bilan ta'minlash hamda rahbarlik lavozimlarida ishtirokini kuchaytirishga katta e'tibor qaratilmoqda. Shu bilan birga, ayrim hududlarda ayollar hali ham turli ijtimoiy muammolar, kamsitish holatlari va tengsizlik kabi muammolarga duch kelmoqdalar. Jamiyatda ayolning ijtimoiy o'rni sezilarli darajada

kengaydi. Avvallari ayol asosan oila va uy-ro‘zg‘or ishlari bilan bog‘liq faoliyatda ko‘proq ishtirok etgan bo‘lsa, bugungi kunda u jamiyatning barcha sohalarida faol subyektga aylangan.

Ayollar ta‘lim, sog‘liqni saqlash, madaniyat, fan va texnologiya sohalarida muhim yutuqlarga erishib, jamiyat rivojiga katta hissa qo‘shmoqdalar. Ayniqsa, ta‘lim sohasida ayollarning ulushi ortib bormoqda. Oliy ta‘lim muassasalarida tahsil olayotgan qizlar sonining ko‘payishi ularning kelajakdagi ijtimoiy mavqeini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Ta‘lim olgan ayol jamiyatda faolroq bo‘lib, nafaqat o‘z oilasiga, balki butun jamiyatga foyda keltiradi. Bugungi kunda ayollar iqtisodiyotning turli tarmoqlarida faol mehnat qilmoqdalar. Ular tadbirkorlik, kichik va o‘rta biznes, xizmat ko‘rsatish sohasi, bank-moliya tizimi hamda ishlab chiqarishda muhim o‘rin egallamoqda. Ayollar tadbirkorligi ayniqsa rivojlanib bormoqda. Ko‘plab ayollar o‘z biznesini yo‘lga qo‘yib, ish o‘rinlari yaratishda ham faol ishtirok etmoqda. Bu esa nafaqat oilaviy daromadni oshiradi, balki mamlakat iqtisodiy barqarorligiga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Shu bilan birga, ayrim hududlarda ayollarning iqtisodiy faolligiga to‘sqinlik qiluvchi omillar ham mavjud. Masalan, moliyaviy resurslarga cheklangan kirish, ijtimoiy stereotiplar va mehnat bozorida tengsizlik shular jumlasidandir. Siyosiy jarayonlarda ayollarning ishtiroki ham muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda ko‘plab mamlakatlarda ayollar parlament, mahalliy kengashlar va davlat boshqaruvi tizimida faol ishtirok etmoqdalar. Ayollarning siyosiy faolligi jamiyatda adolat, tenglik va ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlashga yordam beradi. Ular ko‘pincha ta‘lim, sog‘liqni saqlash, bolalar huquqlari va ijtimoiy himoya kabi sohalarga alohida e‘tibor qaratadilar. Shunga qaramay, siyosiy maydonda ayollarning ulushi hali ham to‘liq yetarli darajada emas. Ba‘zi joylarda stereotiplar va an‘anaviy qarashlar ularning rahbarlik lavozimlariga chiqishini cheklab qo‘ymoqda. Zamonaviy jamiyatda ayollar bir qator muammolarga duch kelmoqda. Eng asosiy muammolardan biri — gender tengsizlikdir. Ba‘zi sohalarda ayollar erkaklarga nisbatan kamroq imkoniyatga ega bo‘lishi mumkin. Shuningdek, oilaviy zo‘ravonlik, iqtisodiy qaramlik, ish joyida diskriminatsiya va ijtimoiy stereotiplar ham dolzarb muammolar sirasiga kiradi. Bu muammolar ayollarning to‘liq salohiyatini ro‘yobga chiqarishga to‘sqinlik qiladi. Bundan tashqari, ayrim jamiyatlarda an‘anaviy qarashlar ayollarning ta‘lim olish yoki mustaqil faoliyat yuritishiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Ayollar duch kelayotgan muammolarni hal etish uchun kompleks yondashuv zarur. Eng avvalo, gender tenglikni ta‘minlash bo‘yicha qonunchilikni kuchaytirish va amalda to‘liq ijro etish muhimdir. Shuningdek, ayollar uchun ta‘lim va kasbiy tayyorgarlik imkoniyatlarini kengaytirish, ularni tadbirkorlikka jalb qilish va moliyaviy qo‘llab-quvvatlash tizimini rivojlantirish kerak. Jamiyatda gender stereotiplarini kamaytirish uchun esa targ‘ibot va ma‘rifiy ishlar olib borilishi lozim. Bu jarayonda ommaviy axborot vositalari va ta‘lim tizimi muhim rol o‘ynaydi.

Ayol jamiyatning eng muhim bo‘g‘ini bo‘lgan oila institutida markaziy o‘rin egallaydi. Oila mustahkamligi va farzand tarbiyasining sifatli bo‘lishida onaning roli beqiyosdir. Ayol farzandga nafaqat hayotiy ko‘nikmalarni, balki axloqiy qadriyatlar, madaniyat va milliy an‘analarni ham singdiradi. Bugungi kunda ko‘plab ayollar oilaviy vazifalar bilan birga kasbiy faoliyatni ham muvaffaqiyatli olib bormoqdalar. Biroq bu ikki yo‘nalishni uyg‘unlashtirish ba‘zan qiyinchilik tug‘diradi. Shu sababli ayollarga ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tizimlarini kuchaytirish, masalan, bolalar bog‘chalari va moslashuvchan ish sharoitlarini yaratish muhim hisoblanadi. Ta‘lim va ilm-fan sohasida ayollarning faolligi jamiyat rivojlanishining asosiy omillaridan biridir. Bugungi kunda ko‘plab ayollar o‘qituvchi, olim, tadqiqotchi va innovator sifatida faoliyat yuritmoqdalar. Ilm-fandagi ayollar sonining ortishi yangi g‘oyalar, yangicha yondashuvlar va innovatsion yechimlarning paydo bo‘lishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ilmiy sohada ayollarning yetakchilik lavozimlariga chiqishi hali ham ayrim to‘siqlarga duch kelmoqda. Bu esa ularni qo‘llab-quvvatlash va teng imkoniyatlar yaratish zarurligini ko‘rsatadi. Global miqyosda ayollar muammolari: Dunyo miqyosida ayollar bir qator umumiy muammolarga duch keladi. Ular orasida eng dolzarblari — gender tengsizlik, ish haqidagi tafovut, zo‘ravonlik, savodsizlik va siyosiy cheklolardir. Ba‘zi mamlakatlarda ayollar hali ham ta‘lim olish yoki mustaqil ishlash imkoniyatidan to‘liq foydalana olmayapti. Bu esa global rivojlanish jarayoniga ham salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Shuning uchun xalqaro tashkilotlar ayollar huquqlarini himoya qilish va ularning jamiyatdagi rolini kuchaytirishga katta e‘tibor bermoqda. Zamonaviy texnologiyalar va ayollar imkoniyatlari: Raqamli texnologiyalar rivojlanishi ayollar uchun yangi imkoniyatlar yaratdi. Bugungi kunda ko‘plab ayollar onlayn ta‘lim, freelancing, raqamli marketing va IT sohalarida faol ishlamoqda. Internet va raqamli platformalar ayollarga uy sharoitidan chiqmagan holda ham daromad topish va kasbiy rivojlanish imkonini bermoqda. Bu ayniqsa oilaviy mas‘uliyati yuqori bo‘lgan ayollar uchun katta qulaylikdir. Biroq raqamli savodxonlikning yetarli emasligi ayrim ayollar uchun to‘siq bo‘lib qolmoqda. Shu sababli bu yo‘nalishda ham maxsus o‘quv dasturlarini kengaytirish zarur.

Xulosa: Zamonaviy jamiyatda ayolning o‘rni va roli tobora kengayib, uning ijtimoiy hayotdagi ahamiyati ortib bormoqda. Bugungi kunda ayollar ta‘lim, iqtisodiyot, siyosat, ilm-fan va madaniyat sohalarida faol ishtirok etib, jamiyat taraqqiyotiga katta hissa qo‘shmoqdalar. Bu holat jamiyatda gender tenglik tamoyillarining mustahkamlanib borayotganini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, ayollar hali ham ayrim muammolarga duch kelmoqda. Jumladan, gender tengsizlik, ijtimoiy stereotiplar, iqtisodiy imkoniyatlarning cheklanganligi hamda ayrim hollarda zo‘ravonlik kabi salbiy holatlar mavjud. Bu muammolar ayollarning to‘liq salohiyatini ro‘yobga chiqarishga to‘sqinlik qiladi. Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun jamiyatda huquqiy asoslarni mustahkamlash, ta‘lim va tarbiya tizimini rivojlantirish,

ayollarni qo‘llab-quvvatlash dasturlarini kengaytirish hamda gender tenglik madaniyatini shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Shundagina ayollar jamiyat rivojiga yanada faol va samarali hissa qo‘sha oladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
2. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O‘zbekiston, 2016.
3. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
4. Oila va xotin-qizlar qo‘mitasi materiallari. – Toshkent, 2022–2025.
5. “Gender tenglik to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni. – Toshkent, 2019.
6. Abdullaeva N. Sotsiologiya asoslari. – Toshkent: Fan, 2017.
7. Yo‘ldoshev M. Zamonaviy jamiyat va ijtimoiy jarayonlar. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.